

การพัฒนาชุดการสอนเรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

อภินันท์พร แม่นวิเศษพงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม 2549

ISBN 974-502-904-1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ อภินันท์พร แม่นวิเศษพงศ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

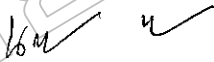
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ นลินี บำเรอราช)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

.....กรรมการ

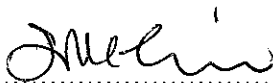
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ ทานตวนิช)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่.....10.....เดือน.....พฤศจิกายน.....พ.ศ. 2549

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ซึ่งเป็นประธาน และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม กรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลา ในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ประสบการณ์อย่างกว้างขวาง ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา กรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ณลินี บำเรอราช ประธานกรรมการสอบปากเปล่า วิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้อง และ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความ เทียบตรงของเครื่องมือ และให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและการสอน ดร.รุ่งฟ้า กิตติยานุสันต์ รองหัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและการสอน ที่ให้คำแนะนำงานวิจัยในครั้งนี้ อย่างดียิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุดม ที่ให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคลองเจ้า โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ฯ คณะครู นักเรียนทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการทดลอง และ เก็บรวบรวมข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณบิดา ดวงจิตของมารดา พันเอก(พิเศษ) ภาวันพงศ์ แม่นวิเศษพงศ์ญาติพี่น้อง เพื่อนนิสิตปริญญาโท ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ กำลังใจสำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์นี้

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บุพการี บุรพจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและสร้างพื้นฐานทางการศึกษา แก่ผู้วิจัยด้วยความรัก ความห่วงใยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณมากค่ะ

อภิณหพร แม่นวิเศษพงศ์

47925429: สาขาวิชา: หลักสูตรและการสอน; กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ: ชุดการสอน/ นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์/ กระบวนการปฏิบัติ

อภิสิทธิ์พร แม้นวิเศษพงศ์: การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PACKAGE ON THE TOPIC OF BASIC PERFORMING ARTS BASED ON PERFORMANCE PROCESS FOR PRATHOMSUKSA THREE STUDENTS) อาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์: วิจิต สุรัตน์เรืองชัย, กศ.ค., ไพรัตน์ วงษ์นาม, ค.ศ., 226 หน้า ปี พ.ศ. 2549 ISBN 974-502-904-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาชุดการสอนเรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และหาประสิทธิภาพชุดการสอนที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/ 80 และเพื่อศึกษาเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยหลังจากเรียนด้วยชุดการสอน การพัฒนาชุดการสอนมีขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 การพัฒนาชุดการสอน และขั้นตอนที่ 2 การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ (กัลยาณราชบุรี) อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัยปรากฏว่าได้ชุดการสอนเรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ 85.34/ 89.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และผลการศึกษาเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยภายหลังการเรียนด้วยชุดการสอน นักเรียนมีเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยอยู่ในระดับมากที่สุด

47925429: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION; M.Ed. (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORDS: INSTRUCTIONAL PACKAGES/ BASIC PERFORMING ARTS/ PERFORMANCE PROCESS.

APINPORN MANPVISADPONG: DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PACKAGE ON THE TOPIC OF BASIC PERFORMING ARTS BASED ON PERFORMANCE PROCESS FOR PRATHOMSUKSA THREE STUDENTS. THESIS ADVISORS: VICHIT SURATREUNGCHAI, Ed.D., PAIRAT WONGNAM, Ph.D., 226 P. 2005. ISBN 974-502-904-1

The objectives of this study were to develop the instructional packages on the topic of basic performing arts based on performance process for Prathomsuksa Three students, and to find the efficiency of these instructional packages according to the standard criterion 80/80, as well as to study the attitude toward Thai art drama after having learned by the instructional packages. The procedure of instructional package development was divided into two phases: 1) constructing instructional packages 2) testing to find the efficiency of instructional packages. The sample used in this study, derived by means of purposive sampling, consisted of 30 Prathomsuksa three students, studying in the second semester of academic year 2005 at Watsawangarom School, Bangnamprio District, Chacheongsao Province.

The result of this research revealed that the instructional packages had an efficiency of 85.34/ 89.33, which was higher than the set standard criterion, and the students had the attitude toward Thai art drama at a highest level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	6
หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์.....	9
การสอนโดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ.....	16
การเรียนการสอนนาฏศิลป์.....	18
จิตวิทยาและแนวคิดเกี่ยวกับการสอนนาฏศิลป์.....	27
นาฏศิลป์ไทย.....	28
นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์.....	32
ชุดการสอน.....	48
การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	57
การวัดทักษะทางนาฏศิลป์.....	62
การวัดเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทย.....	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
การสร้างและการพัฒนาชุดการสอน.....	74
การทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการสอน.....	79
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
4 ผลการวิจัย.....	95
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	103
วิธีดำเนินการ;b0yp.....	103
สรุปผลการวิจัย.....	104
อภิปรายผล.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	110
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	111
บรรณานุกรม.....	112
ภาคผนวก.....	119
ภาคผนวก ก.....	120
ภาคผนวก ข.....	125
ภาคผนวก ค.....	152
ประวัติของผู้วิจัย.....	226

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3....	11
2 หน่วยการเรียนรู้.....	14
3 ผลการหาประสิทธิภาพ ชุดการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก (E_1).....	95
4 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบและวัดทักษะปฏิบัติ ประจำชุดการสอนทั้ง 6 ชุด.....	96
5 แสดงคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดทักษะปฏิบัติ ทางนาฏศิลป์ 80 ตัวหลัง.....	99
6 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบวัดเจตคติ.....	100
7 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนหลังการเรียนรู้ โดยเน้น กระบวนการปฏิบัติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ระดับมากขึ้นไป	102
8 ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ชุดการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน.....	126
9 แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบทดสอบประจำชุดการสอน จำนวนชุดละ 10 ข้อ.....	128
10 แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ.....	131
11 แสดงการหาจุดตัดของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายข้อ จำนวน 20 ข้อ.....	132
12 แสดงค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ.....	133
13 แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทย จำนวน 30 ข้อ.....	134
14 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทย รายข้อ จำนวน 30 ข้อ.....	135
15 แสดงผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะปฏิบัติหลังเรียนด้วย ชุดการสอนที่ 2.....	136

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 แสดงผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะปฏิบัติหลังเรียนด้วย ชุดการสอนที่ 3.....	138
17 แสดงผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะปฏิบัติหลังเรียนด้วย ชุดการสอนที่ 4.....	140
18 แสดงผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะปฏิบัติหลังเรียนด้วย ชุดการสอนที่ 5.....	142
19 แสดงผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะปฏิบัติหลังเรียนด้วย ชุดการสอนที่ 6.....	144
20 แสดงผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนครบทุกชุด.....	146

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ผังโน้ตค้นสาระการเรียนรู้ สาระนาฏศิลป์ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้น ป.1-ป.3).....	12
2 ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้พื้นฐานสาระนาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	13
3 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	34
4 ภาพแสดงท่าตั้งวง.....	35
5 ภาพแสดงท่าจีบมือ.....	36
6 ภาพแสดงท่ายกเท้า.....	37
7 ภาพแสดงท่ากระดกเท้า.....	38
8 ภาพแสดงท่าก้าวเท้า.....	39
9 ภาพแสดงท่าจรดเท้า.....	40
10 ภาพแสดงท่าวางฉ้น.....	40